

İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ramazan Altıntaş'ın tebliği

Çok değerli katılımcılar sözlerime başlarken hepinizi en içten saygı ve muhabbetle selamlar, bu konuşmamızın verimli olmasını ve hayırlara vesile olmasını diliyorum. Ben de sizlere dünyevileşmeden ne anladığımızı daha doğrusu benim ne anladığımı islam toplumlarında gerek inanç alanında gerekse sosyal hayatta hangi problemlere yol açtığı üzerinde durmaya çalışacağım.

Batıda dünyevileşmenin bir başka adı “sekülerleşme “ olarak anlatılır. Sekülerleşme aslında zaman ve mekan kavramlarıyla ilişkilidir. Zaman denildiğinde şimdi hali hazırı bize hatırlatır.Mekan denildiğinde de fiziki alan olan bu dünyayı metafizik alanı dışlayan bir dünyayı hatırlatır. Olaya baktığımız zaman dünyevileşme; batıda ruhbanlığa karşı geliştirilen bir anlayış olarak ortaya çıkmıştır. Seküler yani din dışı diye ifade edebileceğimiz bir anlayış Hristiyanlığın kendi içinde bazı ritüellere karşı yapılan reformlar neticesinde toplumda Hristiyanlığın hayatın sosyal ilişkilerine hayatın ihtiyaçlarına cevap veremeyecek bir durum arzemesi, gerek onun inanç yapısında gerekse hukuk ve ibadet alanındaki yapısında kendi ilahiyatçıları eliyle değişime uğratılması neticesinde ortaya çıkmıştır denilebilir bu anlamda. Bildiğiniz gibi Hristiyanlık Roma'ya taşındıktan sonra paganlaşma süreci içerisine girmekle birlikte vahdet anlayışı zedelenmiş bir testis anlayışına evrilmiş ve tanrı tasavvurlarında derin bir kırılma yaşamış. Öte yandan yine kendi ilahiyatçıları eliyle özellikle Aziz Paulos gibi ilahiyatçılar eliyle ibadet ve hukuk alanında yapılan reformlarla tamamen din özgün yapısından uzaklaştırılmış ve kişilerde mum yakmak ya da birkaç ilahi söylemek insanlık tarihinde işte sözüm ona kardeşlik hoşgörü gibi insanlığın açlık savaşlar gibi sorunlarıyla ilgilenen bir din haline dönüştürülmüştür. Ta ki kendi içinde özellikle Katolik Hristiyanlıkta daha çok geçerli olan günah çıkarma gibi yine dini , vahyikilisenin kendi tekeli içerisinde tutma anlayışları gibi ve dini metinlerin özellikle mucize vs. aslında orada kastedilen şey mucizeden ziyade büyü diyebileceğimiz özelliklerle yoğunlaştırılmasından dolayı kendi içerisinde Hristiyanlığın bir reforma tabi tutulması neticesinde böylesine dine karşı bir dünyevileşme çabalarının içerisine girdiğini görüyoruz ve bunun bildiğiniz gibi yine aydınlanma düşüncesini de beslediğine tanık oluyoruz. Aslında aydınlanma düşüncesi bir yanıyla insanın hayrına gibi görülen ama öte taraftan iman çağının bittiği ve inkar çağının başladığı bir dönem olarak da algılanabilir. Çünkü dine karşı metafizik, fizik ötesi alana karşı karşıt bir odak noktası oluşturulması açısından kendisini farklı bir dini açıdan konumlandırma süreçlerine girmiş, mabede karşı üniversiteyi ön plana çıkarmış vahye karşı modern bilim anlayışını öne çıkarmış, mucizeye karşı ilmi keşifleri öne çıkarmış ve Tanrının yerine bir nevi insanı kutsayan insanı öne çıkaran bir yapı sürecine girilmiş, bu da ister istemez toplumda din konusunda yani ahiret konusunda tamamen fizik ötesi alanla ilgili konularda kayıtsızlığı derinleştirmiş. Bu açıdan dünyevileşmeyi ya da sekülerleşmeyi dine karşı kayıtsızlık, kurumsal din anlayışından bireysel din anlayışına doğru evrilme, dinin toplumsal ve kültürel yapılarından uzaklaştırılması dinin kültür sanat ve edebiyat yapılarından uzaklaştırılması gibi tanımlamak mümkündür. 1950 li ve 1960 lı yıllara geldiğimizde özellikle sosyal bilimciler modernleşme süreçlerine bağlı olarak dinin fizik ötesi alanı ilgilendiren ilahi öğretilerin gerek bireyin zihniyet dünyasında gerekse gerekse toplumsal alandan olabildiğince uzaklaşacağını iddia ettiler. Bir nevi din artık toplumların hayatından çekilecekti. Böyle bir kehanetleri vardı.

Hatta o dönemlerde yine sosyolog arkadaşlarımızın çok iyi bileceği MaxWeber gibi bir takım sosyologların ileri sürdüğü tezler vardı. Ne diyordu onlar; endüstriyel kapitalizm arttıkça asketizm dindarlık yani koyu dindarlık muttaki dindarlığın kaybolacağını iddia ediyorlardı. Bir başka ifade ile bunu Türkçeye aktaracak olursak sermaye dindarları sekülerize eder diyordu. Yani insanı sermaye ile mülkle bir imtihanın olabileceğini eğer iman bilincinin ahiret bilincinin insanlarda zayıflamasını eş güdüm olarak işte dini hayatında zayıflayacağını ve dünyevileşmenin asıl o zaman ortaya çıkacağı ifade ediliyordu. Kuran-ı Kerim’de Cenabı Hak’kın bu dünyevileşmeye işaret etme bağlamında değişik ayetlerde şöyle buyurduğunu görüyoruz.

Humeze suresinde şöyle buyuruluyor. Yazıklar olsun o dilleriyle ve bedenleriyle İslamı ve Müslümanları alay konusu yapan kimselere öyle bir kimse ki malı topladı topladı ve saydı yani biriktirdi, tasarruf etti. Amaçneydi ?Ne kadar çok sermayeye ve mala sahip olursa bu insan o malın onu ebedileştireceğini sonsuzlaştıracağını zannetti. Ölüm olgusunu bir nevi onu unutturduğunu ifade ediyordu. Onun için değerli kardeşlerim bugün Müslüman dünyanın hepimizin aslında ölüm konusunda köklü yaklaşımlarımızın olması ve yeniden ölüm olgusunu ele almamız gerekiyor. Eğer bu yapılmazsa hayatımız sonsuza kadar devam edecek gibi bir hissiyatın Müslümanları maalesef kapladığını görüyoruz. Diğer insanların hep öbür dünyaya darul bekaya göç edeceğini fakat bu dünyada kalacağımız ebediliği sonsuzluğu bu dünyada arama gibi çabaya gireceğimiz anlatılıyor. O halde böyle bir anlayış ahiret inancının zayıfladığı bir anlayışla yaşayan bir Müslümanın bu dünyayı sadece sömürülecek bir alana dönüştürebileceği ve bu amaca ulaşabilmek içinde tabiatı sömürecek ve tabiat üzerinde tahakküm kuracağı bir zihniyete erişeceği ifade edilebilir. Mülk süresinin başında bir ayet var. Ölümü ve hayatı yaratan Allah diyor. Burada dikkat ederseniz önce ölüm sonrada hayat zikrediliyor. Halbuki önce insan hayata dünyaya gelir. Sonra bu dünyadan ayrıldığı işlemin adı mevttir , yani ölümdür. Neden bu ayette önce ölüme sonra hayata yer verilmiştir düşünmemiz gerektiği kanaatindeyim. Sebebi hayata anlam katan aslında hayatı yaşanılır kılan şey ölüm duygusudur. Ölüm olgusunu içselleştiren bir birey hayatını disipline eder hayatını amaçlı yaşar. Ölüm düşüncesi insan hayatına anlam katar. İnsanda sorumluluk duygusunu canlı tutmak suretiyle ahlaki gelişime büyük katkı sağlar. Aynı zamanda ölüm olgusu insanın hayatına yapıcı bir kuvvet olarak girmeyince insan maddi hazların peşinde koşar. Yaşadığımız modern zamanlarda her türlü ahlaki ilkeleri ve toplumsal kuralları bir bariyer olarak algılayan hayatı bir sefer olarak değilde bir zafer olarak algılayan bu tip insanlar çalışmayan üretmeyen sade ve sadece eğlenceye ve cinsel yaşama odaklanan egoist yaşam tarzları felsefi bir anlayış olarak ölümden kaçış düşüncesi üzerine kurulmuştur. Böyle bir zihniyet her şeyi mubah gören bir yaşam tarzını tercih etmektedir. Maalesef içinden geçtiğimiz bu çağda Müslüman gençliğimizin durumuda bunda çok farklı değildir. Mukaddesi olmayan bir insan hayatı bir sefer olarak değil hayatı elde edilmesi gereken bir zafer olarak algılar. Bu tür insanların yaşadığı bir cemiyette asayiş berkemal değildir hiçbir zaman. Dolayısıyla ölüm olgusu yeniden ele alınmalı ve zaten İslam’da herşey anlatılırken sanki ölüm üzerinden ahirete inanç üzerinden anlatılır. İşte dünyevileşme kuranı kerimde ifade edildiği gibi hesap gününü unutmak üzerine kuruludur. Hesap gününü ahiret gününü hesaba çekileceğini unutan bir toplumun veya ferdin dünyevileşeceği azmanlaşacağı her türlü adalet eşitlik ve hakkaniyet duygularından uzaklaşacağı bir gerçektir. Dünyevileşmenin yaşadığımız

toplumda bir başka ortaya çıkardığı problemlerden birisi de kadın algısıyla alakalıdır. Kadına ve aileye bakışta kırılmalar yaşanmaktadır. Temelinde seküler din dışı bir anlayışı barındıran batı kültürü maalesef kadını salt bedeni ile değerli bulduğu için salon kadını yüceltmıştır. Artık anne kadın tipi ortadan kalkıyor erkeğin göz zevkine hitap eden bir varlığa dönüştürüyor. Bedeni ile değer bulduğunu düşünen bir kadın estetik olarak kendini sürekli sorguluyor ve sonuçta var olan güzelliğini koruma, güzel kalma endişesi onu gereğinden fazla tedirgin ediyor bunun neticesinde bayanlarda güzelliğimle varım, güzel olmazsam yokum duygusu daha çok derinleşiyor. Değerli katılımcılar işte görüldüğü gibi kadını salt bedeniyle değer bulan bir varlık haline getirme bakış tarzı kadına ne kadar büyük bir kötülük yapıldığını gösteriyor. Olduğundan farklı görülmeye zorlanan insanın psikolojisi bozulur. Yaş olarak 50z ya da 60 yaşına gelmiş bir kadın 20 yaşlarındaki bir kadının ideal güzelliğine sahip olmaya çalışırsa yüzde 20'lik bir dilime girmedigi için daima mutsuz olacaktır. Böyle bir çaba insan doğasına aykırıdır. Kadın algısı bu açıdan yaşadığımız toplumda büyük değişim yaşamaktadır. Müslüman kadınlarda biz bu değişimi görmekteyiz diğer taraftan her ne kadar estetik ameliyatlara görüntü kurtarılmaya çalışılsa da insan ruhunu aynı düzeyde tamir etmek zordur. Gerçek mutluluk beden ve ruh bütünlüğüne sahip olmakla elde edilir Biyolojik olarak fiziksel güzellik geçici dini ve ahlaki güzellik kalıcıdır. Kişilik ve ahlaki güzelliği göz ardı eden ve sürekli fiziksel güzelliği öne çıkaran seküler hayat tarzı kişi ve ailede mutsuzluğu sürekli tetikliyor ve aile yapılarının yıkımına sebebiyet veriyor. Modern yaşam tarzları dünyevileşme evliliği de kadını da ikiye böldü ve kadını şöyle tanımladı. Evlenilecek kadın ve eğlenilecek kadın ikiye ayırdı. Seküler kültürde kadın geysalık düzeyine indirilmiştir. Japon kültüründe geysalık bildiğiniz gibi eğlence hayatında erkek müşterilerini eğlendiren bir nesne haline dönüştürülmüştür. Gündelik hayatta gerçekte geysalık adını salt zevk nesnesi haline getirmiş ve asıl kadının o değerli konumunu yok etmiştir. Bu açıdan değerli katılımcılar tabii dünyevileşme bir problem. Cenabı Hak Kuranı Kerim de bizlerin dikkatini çekiyor. Bir ayette şöyle buyrulur. Allah şeytanı anlatarak Hz. Adem'e şeytanın vesvese verdiğini ifade ediyor. Kuranı kerimde şeytan kelimesi şeyatinenvel cinsi velcinni diye ifade edilir. Şeytanlarda hem cin şeytanlardan hem de insan şeytanlardan bahsediyor. İşte en tehlikelisi insan şeytanları. İlk şeytan çift cinsiyetli varlık telakkisi gibi anlatılır. Şeytanın amacı nedir? İnsanları hidayetin yolundan Allah'ın yolundan alıkoymaktır. Bunun görünen şeytan olmasıyla görünmeyen şeytan olması arasında bir fark söz konusu değildir. Kuranı kerimde şeytanın Hz. Ademe hitap ettiğini şu ayetle anlıyoruz. Şeytan dedi ki Adem'e : 'Ey Adem sana bitmeyen bir mülk ve ebedilik ağacının ne olduğuna rehberlik yapayım mı?' Yani tamamen onun ahiret inancından uzaklaştırarak dünyayı fizik alan olan bu dünyayla sınırlandırarak bir bakış açısını ona telkin ettiğini görüyoruz. İşte bu günde yaşadığımız dünyada Müslümanların böyle bir yaşam tarzına eğildiğini görüyoruz. Yine cenabı Hak kuranı kerimde sık sık bizleri uyarıyor ve Müslümanların dünyayı ahirete tercih etmemeleri gerektiği üzerinde duruyor. Bunun Allah'ı unutmak olduğu vurgulanıyor. Ama bu ifadeler bizim hayatımızda ciddi anlamda yankılanmıyor. Tabiki Müslümanların dünyaya bakış tarzıda önemli. İslam dünyaya karşı değildir. İslam dünya kurmamızı istiyor. Kuranı kerim de birçok ayette Allah yeryüzüne salih kullarımın egemen olmasını istiyorum diyor. Çünkü bu salih kullar; düzgün olan, dürüst olan, adaletli olan, meşverete ortak akla önem veren zulmetmeyen haksızlık yapmayan Müslümanların dünyasında gerçekleşecek bir küresel adalet yeryüzünde gerçek bir cennet hayatını insanlara yaşatacak. Bir nevi işte dünyevileşme dediğimiz şey cenneti aslında salt

dünyada arama çabası. Onun için aziz kardeşlerim öte dünyayı öteleyen bir anlayış işte dünyevileşmenin ta kendisi. Yoksa dünya kavramı kendi başına bir dünyevileşme değil. Belki dünyayı şöyle tanımlamak mümkündür. Dünya insanın Allah'tan ilişkiyi kesmesi manasına gelir yoksa altının gümüşün evin barkın kendisi kınanan bir şey değildir. Bir sufünün dediği gibi bir Müslümanın parayı sermayeyi cebinde evinde taşıması caizdir. Ama kalbinde taşıması caiz değildir. Der çünkü kalpte egemen olduğu zaman o bir güç olacaktır ve sizin elinize gözünüze kulağınıza sizin dünyaya evrene bakışınıza tahakküm edecektir. İşte o zaman zararlı hale gelecektir. Yoksa dünya bizati kötü olan bir şey değildir. Kaldı ki bu dünya ahiretinde kazanılacağı bir yerdir. Burası mezra olarak tanımlanmıştır. Yani güzelliklerin ekildiği bir ve bunun haşatının yapılacağı yerde elbette ahiret olacaktır. Fakat son zamanlarda bugün din dilinde sekülerleştiğini dünyevileştiğini görüyoruz. Maalesef bu kapitalistleşme sürecine bağlı olarak din dili de tüketim kültürü alışkanlıklarının meşrulaştırıcı bir işlev haline getirilmiştir. Biz bizim kullandığımız birçok kuran kavramı ihlas tekbir cihat bunları çoğaltmamız mümkündür. Maalesef o muhteşem içeriği boşaltılarak ticarileştirilmiş metalaştırılmıştır. Hatta büyük şahsiyetlerde öyledir. Hepinizin malumu Konya'da Mevlana denildiği zaman aklımıza ne geliyor. Her haldeyenilecek bir börek türü geliyor. Yani bir metalaştırma var. Değerler üzerinde de bir metalaştırma var. Hiç unutmam Mevlana yılında çok önemli bir bürokratımız bir açılış konuşmasında şöyle diyordu. Viyana' da her yıl mozartın ölüm yıldönümü kutlanır. Bir milyon kişi katılır. Biz halen Mevlana'yı bu anlamda binlerce milyonlarca kişinin katılacağı bir hale dönüştüremedik diyor. İşte dünyevileştirme bu. Biz Mevlana'nın irfanıyla mı uğraşacağız yoksa onu döviz getiren bir nesneye mi dönüştüreceğiz. Dünyevileşmeyi bu anlamda da aramamız gerekiyor. Hani İbn-i Haldun'un bir değerlendirmesi var. Tabi biz bu anlamda mülkiyete karşı olma anlamında değil bu Müslümanların içinden geçtiği yozlaşmayı anlatmak adına bu misali veriyoruz. İbn-i Haldun diyor ki toplumlardaki bu dünyevileşme dönüşümünü anlatırken fetih diyor ganimet getirir ganimet zenginlik getirir. Zenginlik de lükse ve konfora dayalı bir hayat getirir. lükse ve konfora dayalı bir hayat da rehaveti gevşekliği getirir. Gevşeklik te çürümeyi yıkılışı getirir diyor. Cenabı Hak kuranı kerim de de anlatıyor ya toplumların yıkılışını anlatırken rehaveti anlatıyor. Çürümüşlüğü anlatıyor. Ve o rezaletin İslam toplumlarını nasıl güçsüzleştirdiğini anlatıyor. Bu konuda Müslümanların yeniden din dünya ilişkilerini kuranın ve sünnetin anlattığı gibi gözden geçirmeye ve din dünya ilişkilerini bütünleştirmeye ihtiyaçları vardır. İşte bunu yaptığımızda yeniden insanlığa söyleyeceğimiz bir sözümüz olacak ve işte o zaman İslam dünyası bu parçalanmışlıktan ve dağılmışlıktan kurtulacaktır. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.